

Моделі оцінки та аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства

Е. С. КОВАЛЕНКО

Харківський національний економічний університет

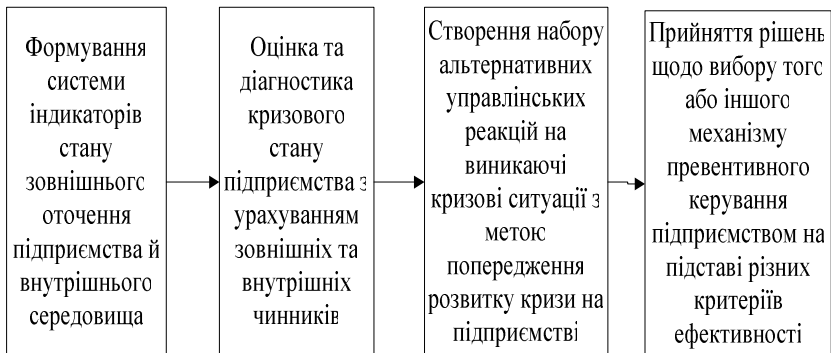
61170 Україна, м.Харків, вул. Блюхера, 22, кв. 39

katuwa-kovalenko@list.ru

Світовий досвід управління підприємствами в умовах кризи та сучасна практика його застосування в Україні однозначно свідчать про те, що поведінка промислових підприємств у період кризи має визначені закономірності. Проблема ускладнюється тим, що кризисна реальність на сучасному етапі розвитку промисловості дуже відрізняється від тієї ситуації, до якої звикли за останні роки керівники вітчизняних підприємств. На діяльність підприємств, особливо українських, впливає багато чинників, які потребують постійного аналізу для визначення шляхів виходу з ситуації, що склалася, і протистояння негативним факторам.

Саме тому недопущення та уникнення кризових ситуацій має велике значення при управлінні діяльністю сучасних підприємств, адже воно потребує набагато менше коштів ніж боротьба з наслідками неплатоспроможності. Особлива увага при цьому повинна приділятися фінансовій сфері, яка відображає усі виробничо-господарські процеси, які існують на підприємстві, та є зручним та ефективним важелем впливу на все підприємство. У зв'язку із цим виникла потреба у побудові комплексного науково обґрунтованому механізму управління фінансовими кризовими ситуаціями на підприємствах, який би дозволяв діагностувати фінансову кризову ситуацію ще на ранніх стадіях її виникнення та завдяки цьому локалізувати або повністю усувати її.

Нижче наведені основні етапи механізму, що пропонується. Кожен етап у свою чергу складається з низки економіко-математичних моделей:

Основні етапи механізму попередження кризових ситуацій у фінансово-господарській діяльності підприємства

Одним із основних етапів попередження кризових ситуацій у фінансово-господарській діяльності підприємства є вивчення стану його внутрішнього та зовнішнього середовища з метою оцінки та діагностики кризового стану на підприємстві. У роботі пропонується комплексний підхід, який передбачає використання комплексу математичних моделей та методів для оцінки поточного стану підприємства. Оцінка ефективності діяльності підприємств здійснюється у два кроки.

Перший крок передбачає оцінку об'єкту дослідження відносно його зовнішнього оточення, тобто у порівнянні з однорідними підприємствами тієї ж галузі. Підприємства розбиваються на кластери фінансової стійкості з однорідними об'єктами. Ця процедура передбачає застосування кластерного аналізу, а саме ієрархічних агломеративних методів, використання яких доцільно, тому що, по-перше, немає попередньої інформації про необхідну кількість та склад кластерів, по-друге, у механізмі передбачена багатовимірна кластеризація, тобто за багатьма ознаками, крім того, існують обмеження щодо обсягу ретроспективної інформації. Кластеризація проводиться для декількох років для того, щоб проаналізувати міграцію досліджуваного підприємства між різними класами стійкості протягом визначеного періоду часу.

Для того, щоб кількісно відслідкувати динаміку зміни фінансової стійкості підприємства, що аналізується, будується інтегральний

показник рівня розвитку.

Інтегральна оцінка фінансової стійкості ґрунтується на основі методу таксономічного показника. Вона дозволяє отримати кількісну комплексну оцінку рівня фінансової стійкості підприємства, адже отримані значення лежать у діапазоні від 0 до 1, а розраховані оцінки легко піддаються ранжируванню та економічній інтерпретації.

Результатом реалізації першого кроку алгоритму є комплексна порівняльна оцінка фінансово-господарської діяльності підприємства, яка дає уявлення про зовнішнє оточення підприємства та його фінансове становище у порівнянні з підприємством-еталоном галузі.

На *другому кроці* здійснюється комплексна діагностика фінансово-економічного стану підприємства: визначаються домінантні фактори, які впливають на фінансово-господарську діяльність підприємства, встановлюються причинно-наслідкові зв'язки та диспропорції у діяльності підприємства. Призначенням другого кроку є виявлення проблемних та вузьких місць та основних важелів впливу на діяльність підприємства.

Таким чином, результуюча інформація блоку оцінки та діагностики кризового стану підприємства дає системне уявлення про стан об'єкту дослідження, а отже реалізація запропонованого вище алгоритму дозволить здійснити комплексний підхід до оцінки та аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств, що значно підвищить ефективність попередження кризових ситуацій у фінансово-господарській діяльності підприємства.